

UREDNIŠTVO, IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/L.
Tel. 33-46 — Poštni predal (Cassa postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROCNINA:
Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto VI. — Štev. 5 (106)

UDINE, 1. - 15. MARCA 1955

Izhaja vsakih 15 dni

Materina beseda - ključ!

V zadnji številki našega lista smo brali, da je dandanes izobrazba vsakemu človeku potrebna. Tudi kmet mora imeti vsaj nekaj razglednosti, če hoče vzdržati v boju za obstanek. Menda ni bilo nobenega bralca, ki ne bi pritril čankarjevim lepim besedam. Zato je tudi nam Beneškim Slovincem izobrazba in šola potreba kot vsakdanji kruh.

Danes pa je treba še nekaj dodati k listim besedam. — Slavniti italijanski bojec za narodove pravice Mazzini je zapisal: »L'educazione è il pane dell'anima.« Res, dušna hrana je! Toda kje jo lahko zajmješ?

Odgovor na to vprašanje ni težak. V šoli! Težji pa je odgovor na vprašanje: v kakšni šoli? Težji, pravimo da je. V resnici samo v naših političnih, nezdravih razmerah. V resnici pa je odgovor to vseh večnostnih, človeških in vzgojnih postavah ta: pravo vzgojo in izobrazbo dobi otrok in mladec le v domači šoli; TO JE V TAKI, KI JE ZGRAJENA NA TEMELJIH MATERNEGA JEZIKA; PRI NAS: V SLOVENSKI SOLI. Veliki škof Slomšek je učil, da materna beseda je ključ do prave omike in vzgoje. Pouk v tujem jeziku, posebno v osnovnih šolah, je protinaraven. Na svetu je na stotine in tisoče raznih narodov in jezikov. Vsi ti, veliki ali mali, imajo enako pravico, da se kulturno razvijajo. To je dano od narave in ni kak državni privilegij.

gij. To je pravica in dolžnost vsakega narodovega člana, ki se ji niti ne sme in ne more odreči. Starši so po božjem in človeškem pravu dolžni, da preskrbijo lastnim otrokom pouk in izobrazbo v domačem, narodnem duhu, na podlagi slovenščine pri nas. Zatorej je njihova borba za pravico do svojih domačih šol sveta in vzvišena stvar. Kdor jih pri tem ovira, pa naj bo svetni oblastnik ali magari škof, greši, težko greši proti svoji vesti.

Ze omenjeni Mazzini je trdil, da ima vsak narod od vekov določeno svoje posebno poslanstvo, katerega mora v sklopu obče človeške družine izvesti do konca. Kakor ima vsak organizem, celo vsak kamenček, svoj poseben namen in pomen v okviru velike prirode, tako je določeno tudi vsakemu narodu, da po njegovi narodni samobitnosti ali karakterju izvrši naloženo mu nalogo. Če pa hoče kot poseben narod to doseči, se mora razvijati in izobraževati, kakor mu je od večne postave in narave določeno, to je v svojem materinem jeziku.

Materna beseda je ključ do prave omike. Vzgoja, posebno tista, ki se tiče izobrazbe čustev, srca in volje, pa je najbolj uspešna v rodnem, materinem jeziku. To pravilo so postavili največji vzgojslovci in pedagogi vseh časov, počenši z največjim, ki je rekel: »Pojdite in učite VSE narode!«

Če hođi italijanski ali slovenski otrok

v šolo, ki ne sloni na pouku v materinščini, se bo morda naučil nekaj površne abecede ali računanja, se ne bo pa ne izobrazil, ne vzgojil, kakor predpisujejo pedagoška načela. Iz takih šol prihajajo napol šolani otroci, ki ne znajo ne dobro materne jezika, znajo napol tujega in ko dorastejo postanejo prazne glave, sebi v domišljijo in drugim v posmeh. Zatorej je edino pošteno pravilo: italijanski otrok v italijanske šole, kitajski v kitajske in slovenski v slovenske šole.

Se nekaj naj dodamo. Vsak pripadnik, kateregakoli naroda je dolžan spoštovati očeta in mater. To se pravi, da ostane zvest družinski tradiciji, materni besedi. Žal, jih je tudi po naših dolinah nekaj takih, ki kot potujčenci pljuvajo na grobove svojih staršev s tem, da se sramujejo svojega lastnega jezika. Takim bi rekli z besedami drugega velikega Italijana Mantegazza: »... dolore recato da te al padre e alla tua madre, deve pungeri più di un vognale, che ti venisse infitto nel cuore.« Dostikrat pa, priznamo, ni kriv teh bolečin dotični poturica sam, ampak tujca, nedomača šola, ki ga je takega vzgojila! Le šola v materinem jeziku je ključ, da otrok dozori in se vzgoji v poštenega človeka.

Slovenska šola, — kjer jih še ni, bodo morale priti — kjer se poleg materinščine poučuje tudi skupni državni jezik, bo dala našim otrokom še večje možnosti za praktično življenje in službe.

Zatorej kdor ne daje slovenskim otrokom šol v materinem jeziku, jih ovira ali tudi kdor jih ne sprejme, dela proti pravici, ki pa bo — prej ali slej zmaga!

Chi ha orecchi intenda!

Gli anni, i mesi, i giorni passano inesorabilmente sul quadrante del tempo, se non sempre della storia, ed ognuno di essi porta con sé dei fatti e degli avvenimenti — vogliamo dire: li porta via dalla scena —; ma non pare che tutti se ne rendano obiettivamente ragione, se è vero, com'è vero, che certe mentalità persistono.

Ora, ciò può accadere per diverse cause: pigrizia mentale, ignoranza, cattiva volontà — ove non si voglia chiamarla malafede — tutte cause, codeste, che non giustificano, ma solo spiegano e malamente spiegano un atteggiamento.

Talvolta gli equivoci sono generati dall'ignoranza dei fatti concreti e delle intenzioni reali; talvolta un giudizio frettoloso ed approssimativo prende radice nella coscienza per una certa pigrizia mentale ed anche morale che fa ostacolo ad una sua revisione coraggiosa e serena ad un suo conveniente e doveroso raddrizzamento; talvolta, invece, fa troppo comodo richiamarsi ad un giudizio infondato o poco fondato che apparentemente, ma solo apparentemente in verità, ci esonera dalla responsabilità di atti e giudizi.

Non è quest'ultima categoria di giudizi errati che noi pensiamo di poter correggere o contribuire a correggere, perché manca la indispensabile buona fede da parte di chi dovrebbe prendere atto di tutto quanto avviene nella sfera della realtà — atti, fatti od espressione di opinioni e convincimenti, poco importa — ed è noto generalmente che non c'è peggior sordo di chi non vuole intendere: no, ciò che qui diciamo vale solo per quanti hanno il requisito della buona fede, e cioè possono rettificare il loro giudizio, non appena sono messi in condizione di giudicare da sé e c. propri occhi quella realtà che prima essi avevano giudicato con gli argomenti e con gli occhi degli altri, facendo loro difetto la diretta conoscenza dei fatti.

E questa categoria di cittadini è più numerosa — di ciò siamo più che certi — dell'altra cui la verità in sé non interessa, presi come sono dall'amor della tesi, o, spesso, dal miraggio che la tesi sia utile a qualche scopo, limitiamoci a dire polemico.

Per venire finalmente all'argomento — dopo questa premessa che non ha pretese moralizzatrici, bensì quella, per noi tanto più importante, di ristabilire la verità nella sua nuda e cruda evidenza — diremo che quanto si scrive, si pensa o ci si dà l'aria di pensare, in certi ambienti che pretenderebbero — ahinoi! — a serietà e a compostezza, intorno alla realtà umana o troppo umana della Slavia Italiana costituisce un esempio di settarismo, di faziosità, di volontaria mistificazione, di insincerità di cui c'è poco da vantarsi tra galantuomini.

Battersi per il riconoscimento concreto del sacro diritto all'istruzione nella lingua materna, la sola che i bambini in età scolastica comprendono, non sarebbe una causa giusta e degna, ma sarebbe quasi un attentato alla stirpe italiana — ma che centra la stirpe italiana? forse che non ci sono altre minoranze linguistiche in Italia? — quasi una cospirazione contro l'integrità dello Stato, quasi un insulto alla civiltà italiana.

E chi sono costoro che fanno queste davvero peregrine affermazioni che si mostrano liricamente indignati ogni qualvolta si cerca — con poco successo, in verità! — di amansirli, di aiutarli a raggiungere il livello del ragionamento pacato ed obiettivo? Chi sono questi cittadini che, con dabbenaggine o con astuzia, traggono nuovi argomenti dalla nostra indignazione per questo loro modo di agire?

Dei democratici rispettosi dei diritti del cittadino, o dell'uomo senza aggettivi, rispettosi della legalità? No davvero! Ecco come si presenta il loro ragionamento, che è tipico di mentalità fuorviate da preconcetti nazionalistici: gli Sloveni della Slavia Italiana apparten-

gono allo Stato italiano dal 1866 e si son sempre mostrati fedeli ed ossequenti cittadini di questo Stato; ergo, sono Italiani di sentimento, anzi italianissimi. Si scambia, cioè, il lealismo di questi cittadini italiani per una implicita rinuncia alle loro caratteristiche etniche, equivocando grossolanamente sull'ambivalenza del significato del termine «italiano», che vuol dire cittadini dello Stato italiano, ma soprattutto anche membri di una comunità nazionale che ha una sua lingua ed una sua cultura, lingua e cultura italiane.

A mostrare quanta stortura vi sia in un ragionamento siffatto, basterà riflettere alle conseguenze che deriverebbero da codesta inversione logica: in altre parole, solo i cittadini, di nazionalità e lingua non italiane, conquistati con la forza e contro la loro volontà avrebbero diritto di reclamare il rispetto della propria individualità etnica!

Gli altri, poveretti, meritano di essere puniti per aver avuto fiducia nell'Italia già nel lontano 1866!

Naturalmente, i ragionamenti di questo tipo non possono far molta strada, anche se a protestarli si scomoda qualche autorità locale, qualche uomo politico eminente per le funzioni affidategli.

Ne volete una prova? Si continua a ripetere — quanto ingenuo queste ripetizioni, e quanto superflue se veramente contenessero la verità! — che non ci sono problemi di minoranza nelle valli del Natosone e del Torre; poi si parla della Slavia Italiana; poi ancora si parla di chi vorrebbe suscitare o creare una problematica del genere in mezzo a popolazioni che sarebbero, invece, italianissime.

La verità è che una problematica esiste da per sé, né gli uomini, per potenti ingegno che siano, potrebbero inventare problemi del genere.

Ed è una problematica che ha le sue soluzioni giuste, democratiche, legalitarie, sol che si voglia ragionare onestamente e un po' freddamente.

Non saranno, certo, le alcune decine di migliaia di Sloveni di questa zona, che, tra l'altro, vivono in condizioni economiche miserrime — abbandonate come furono in ogni epoca — ad insidiare l'Italia: bisogna farneticare per arrivare ad una tale supposizione.

C'è un dato storico che tutti son disposti ad accettare: l'appartenenza all'Italia del territorio abitato da queste popolazioni, e delle stesse popolazioni.

Questo è il punto di partenza, ma esso non autorizza certo conclusioni eccessive, e sproporzionate per non dir altro.

Ma da questo punto di partenza è necessario arrivare al riconoscimento dei diritti, alla piena parificazione giuridica.

Non si può chiudere gli occhi davanti al fatto ineccepibile che i nostri bambini vanno alla scuola italiana senza conoscere una parola di questa lingua; col risultato di uscire dalla scuola analfabeti o semianalfabeti.

E questo non è tutto: perché non si avverte che così facendo si mutila la coscienza di un bambino nell'età più delicata per la sua formazione spirituale, di un bambino che domani sarà uomo e soffrirà di questa mutilazione ormai definitiva?

Non c'è qui bisogno di risalire a Mazzini od altri illustri uomini d'Italia, per ribadire i nostri argomenti.

Ma sarà ben lecito rattristarsi del fatto che così nobili insegnamenti son caduti nel nulla ad opera di uomini che, mentre fanno abbiura da tutto ciò che quelli professarono in vita, non esitano a servirsi dei loro prestigiosi nomi per vantare i valori della civiltà italiana contemporanea.

Forse, costoro si illudono di entrare nella storia per aver salvato l'Italia: a torto, perché il loro nome, se sarà ricordato, lo sarà, al contrario, pel solo titolo di avere impedito che l'Italia sia giusta con i suoi cittadini di altra lingua.

Kako živijo naši rudarji v Belgiji

Težke delovne razmere, silikoza in pogoste rudniške nesreče kopljejo grob našim emigrantom — Komisija CECA se zavzema za izboljšanje položaja rudarjev

Od leta 1946 do danes je bilo v Belgiji med žrtvami rudniških nesreč kar 452 italijanskih državljanov od katerih so bili mnogi Slovenci iz Beneške Slovenije, od koder vsako leto odhaja v belgijske rudnike na stotine domačinov.

Odkod toliko nesreč v belgijskih rudnikih in zakaj prav med emigranti? To so vprašanja, na katera je poizkusila odgovoriti posebna komisija CECA, kljub preciznemu delu pa s svojimi odgovori ni zadovoljila javnosti.

Znano je, da se zemlja v Belgiji že zaradi svoje valovite geološke oblike zelo rada udara in so tamkajšnji rudniki med najbolj nevarnimi v svetu. Predvsem je nevarnost velika v kotlinah Borinage, La Luviere ter v kotlinah v bližini Monsa, kjer so najgloblji jaški in najbolj izkoriščene premogovne žile. Pritisk zemlje je tako močan, da so mehanizacija rudnikov in varnostna dela zelo otežkočena.

Vrsta teh negativnih činiteljev sicer vpliva na določevanje visokih mezd ter na zelo skrbno urejeno zavarovanje, vendar to še od daleč ni tisto, kar bi morale belgijske oblasti storiti, da bi olajšale trud in nevarnost domačih in tujih rudarjev. »Crna smrt« ne prihaja samo iznenada, ampak rudarjev razjeda počasi, s tem da se črna prah počasi nabira v njegovih pljučih in mu zastrup-

lja kri (silikoza). Vse to pa ne odvrne rudarjev, da se ne bi vsak dan znova spuščali v dno rova ter si prislužili potrebna materialna sredstva zase in za njihove družine. Smrtno nevarnost sprejemajo rudarji vsak dan hladno, zavedajoč se da se edino z delom prej ali slej rešijo rudnika ter se podajo drugam, kjer je življenje znosnejše. V tem odgovoru je del resnice, ki jo je poizkusila svetu dati komisija CECA, toda izgovor, da nesreče nastanejo zato, ker rudarji zanemarjajo varnostne naprave, ne more držati. To je dokazala tudi nesreča, ki se je pripetila letos 3. januarja v rudniku Gouffré, ko sta bila dva italijanska rudarja popolnoma razkosana. Komisija trdi, da nesrečneža nista pazila na vagončke, ki so polni rude vozili proti izhodu, marveč sta nadaljevala delo in še preden sta se zavedala, ju je zadnji vagonček že pokopal pod seboj. Morda sta bila rudarja preveč zamaknjena v svoje delo, toda le slabe varnostne zavore vagončkov so povzročile, da se je zadnji voziček odkloplil. Da so nesreče največ krive pomanjkljive varnostne naprave rudnikov je dokazal tudi proces v Liegu, na katerem so ugotovili odgovornost za nesrečo, ki je nastala v rudniku Many. Tu je 23. oktobra 1953 umrla kar 26

(Nadaljevanje na 2. strani)

rodne manjšine v Italiji. Tu živi približno 60.000 Slovencev od katerih je nad 5.000 šoloobveznih otrok, ki so primorani obiskovati izključno italijanske šole. Enako se godi tudi s Slovenci v Kanalski dolini. Spriču tega dejstva je vsaj do specifičnih dogovorov, s katerimi se netočno govoriti o »italijanskem sistemu z ravnanjem z manjšinami«, ko pa je splošno znano, da je vprav zaradi »italijanskega sistema«, ki je vladal v Italiji po prvi svetovni vojni in ki se je po zmagi fašizma stopnjeval do odkritega raznarodovanja narodnih manjšin, prišlo italijanska vlada obvezuje spoštovati pravice narodnostnih manjšin vsaj v obsegu, ki so ga te pravice že imele, ko je Italija, po mirovni pogodbi, raztegnila svojo oblast na Goriško, po londonskem dogovoru o Trstu pa raztegnila svojo civilno upravo na Tržaško ozemlje.

Da pa je ta italijanski sistem ravnanja z manjšinami na zelo šibkih nogah, kaže tudi stališče, ki ga prefekt Innocenti zagovarja v omenjenem članku, kjer pravi, da je ta sistem »že prekomerno strpen in liberalen« in da se »ne sme spreminjati na boljše, na škodo države, niti juridično, z novimi zakonskimi ukrepi, tem manj pa de facto, s krajnostnim tolmačenjem tega, kar stoji zapisano v zakonih in mednarodnih dogovorih.«

Tako stališče, ki dokazuje, da je strpnost in liberalnost »italijanskega sistema ravnanja z manjšinami« prej neveselna mednarodna obveznost Italije kot dejanski izraz strpnega in liberalnega stališča do pravic slovenske manjšine v Italiji; hkrati z njegovo čudno zahtevo, na osnovi kateri naj bi se morali Slovenci v obrambi svojih narodnih pravic zgledovati po položaju v državi, kjer se s slovensko manjšino ravna slabše kot v Italiji, nam najbolj nazorno priča o tem, da Slovenci ne bomo mogli računati na prijateljsko razpoloženje od strani italijanskih odgovornih činiteljev in da bo vsaka njihova še tako upravičena zahteva naletela na vse prej kot dobrohotno razumevanje omenjenih činiteljev. Spriču tega naj se prefekt Innocenti ne čudi, če pri slovenski narodni manjšini v Italiji pogreša tisto državotvornost, ki jo drugod hvall.

Prefekt Innocenti ignorira beneške Slovence

Prefekt Innocenti, ki je bil svoj čas tudi na čelu znanega Ufficio Zone di Confine« pri predsedstvu vlade, je napisal za revijo »Concretezza« članek, kjer primerja ravnanje z narodnimi manjšinami v Avstriji, odnosno v Italiji, in prihaja do zaključka, da je to ravnanje od strani Italije mnogo bolj strpno in liberalno. Pri tem pa postavlja zahtevo, da bi morali predstavniki slovenske narodne manjšine v Italiji upoštevati stanje, v katerem živi slovenska narodna manjšina izven Italije, ne pa da se spuščajo v obtoževanje, nerganje in postavljanje novih zahtev.

Taka zahteva Innocentija se nam zdi, da se mlo izrazimo, precej čudna. Če v splošnem drži, da je položaj slovenske manjšine v Italiji boljši kot oni v kateri živi ta manjšina v Avstriji moramo hkrati pripomniti, da so slovenske šole, ki jih imajo goriški in tržaški Slovenci, bile ustanovljene za časa angloameriške vojaške uprave, in da jih je Italija morala prevzeti in ohraniti na podlagi mirovne pogodbe, odnosno londonskega memoranduma v Trstu. Beneških Slovencev pa seveda Innocenti sploh ne omenja, čeravno tvorijo prav ti najštevilnejši in najbolj kompaktno skupino slovenske na-

CEDAD

OBRTNISKA ZVEZA

Dne 28. februarja so imjeli obrtniki (artigiani) čedadskega okraja asemblejo u Ceadadu. Čeglih so ble zlo slabe cješte zavoj snega, je na asemblejo paršlo precej obrtnikov iz Beneške Slovenije. Med drugim so razpravljali o ustanovitvi Obrtniški vzajemni blagajni videmske pokrajine (Mutua Artigiani della provincia di Udine) an ob zaključku so votali nove ljudi, ki boju zastopali obrtniško organizacijo našega okraja za prihodnji dve ljeti.

Za Ceadad je bli votan Costaperaria za kategorijo les; Gaiotti za željezo an kovine; Marioni za usnje — obutev; Lessa za oblačila; Peressani za bruce an frizerje.

Za kamunske delegate Beneške Slovenije pa so bli votani tel: za Tavorjano Fabbri, za Podbonec Gubana, za Ahten Ciani, za Špeter Sukalja, za Sv. Lenart Mario Terliker, za Grmek Hvalica Gvido, za Prapотно Bruno Bernardo, za Fojdo pa Jaccobuzio Giona.

Za predsednika okrajnega konseja je bli imenovan Marioni Gverino, za podpredsednika pa Peressani Pietro, oba iz Ceadada.

SE 50 MILIJONU LIR ZA NOU ŠPITAU

U kratkem se bo nadaljevalo z djelom novega špitala u Ceadadu. Pretekli tjeđan je zadružni konzorcij »Proizvodnja in delo« (Consorzio cooperativo »Produzione e lavoro«) iz Vidma preuzeo drugo part gradnje za 50 milijonu lir.

ALMA CICIGOJ, žena Antona Cicigoja, ki ima oštarijo »Al Monte« u Ceadadu, je povila 'dno ljepo čedico, katjeri so dali ime Graziella. Materi an novorojenki želimo dosti zdravja an veseja.

PODBONESEC

ZLATA POROKA JAGRA VALENTINA ZORZA AN NJEGA ŽENE'

U naših krajih malokatjeri praznuje zlato poroko. S tjem pa bi ne tjeđ reči, de jo zakonci ne parčakajo, de prej umrjejo, ne, dosti naših ljudi ima takuó velike skarbi po glavi, de se še ne spomnejo kada so zadješli na rame težki zakonski križ. Gilih zavoj tega pa je buj veliko veseje an veđ govorenja po useh vaseh kadar kaduó praznuje zlato poroko.

Takuó je bliuó pretekli mjesac use vesje u Marsinu, kar sta praznovala svojo zlato poroko Valentin Zorza an njegova žena Antonija Jereb. Vsa vas se je veđ dni parpravljala, de so stare noviče še buj razveselili. Okuol starih zakoncu se je zbrala cjela truma nečaku, saj sta imjela kar 12 otuok, od katjerih je do naš še 6 živih.

Stari Valentin je ta dan praznovau tu

Kako živijo naši rudarji v Belgiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

rudarjev, od katerih je bilo 14 italijanskih državljanov. Isto bi lahko trdili za rudniško nesrečo, ki se je pripetila v rudniku Charleroi 23. decembra lanskega leta, ko se je na dva rudarja, vsulo kar 200.000 ton zemlje. Nemogoče je, da se razpoka v zemlji, ki je zahtevala 8 dni dela in tri milijone lir stroškov za izkopanje nesrečnih rtjev, ni molga pravčasno predvideti.

Take nesreče sicer prislijo odgovorne ljudi, da okrepijo varnostne naprave rudnikov, kar so tudi storili v rudniku Many u Serainu, kjer se je število nesreč iz leta 1953 na leto 1954 znižalo od 101 na 56.

Razumljivo je, da pride do nesreč tudi zato, ker priseljenci niso rudarji, marveč mizarji, zidarji, nekateri celo študentje, mnogi pa, kot na primer beneški Slovenci, obdelovalci zemlje ali živinorejci. V Belgiji so sicer po številnih nesrečah uvedli za vsakega novince tridnevni tečaj, kjer ga nauče uporabe varnostnih naprav, potem pa ga pošljejo za teden dni v rov, kjer ga postavijo v pomoč že izvežbanemu rudarju.

Poleg težkih delovnih razmer se mora priseljencu — rudar boriti v Belgiji tudi s stanovanjskem vprašanjem. Vlada sicer gradi nove stavbe, v Liégu namerava letos postaviti 260 novih stanovanj, toda vse to še od daleč ne bo moglo zadovoljiti vseh potreb tujcev. Večina je z družinami razmeščena po taboriščih, ki so jih v času vojne zgradili nemški okupatorji. Ta zasilna bivališča, ki jih sestavljajo majhne lesene barake, slabo krite, od zunaj razjedene od dežja in ve-

di 60. obljetnico, kar mu je postala puška juba spremljevalka u živenu. Valentin je jager an glih ta dan je poteklo 60 ljet, kar je ušafu licenco za jagat. Takrat je bli star komaj 16 ljet an mu je dau dovoljenje njegove renki oče. Ob tej priliki so se pogovori vrteli sevjeđa največ okuol zajceu an gamsou. Valentin hodi še do naš na jago, saj si je lanske ljetu kupiu novo puško an več kot kajšenkrat prou lepuó diši iz njegove kuhinje po okusni jagrouski pečenki.

Divjačina sigurno ni vesjeđa, de jager Valentin že tarkaj ljet hodi s svojo puško po zelenem gozdu, zatuó smo pa tarkaj buj vesjeđi mi an mu kličemo še na mnoga ljeta u zadovoljstvu an zdravju skupno s svojo ženo Antonijo.

Z BEVERONAM SE JE OPEKLA

Pretekli tjeđan se je močno opekla z vrjelem beveronom Natalija Karen iz naše vasi, stara tri ljeta. Čedica je u momentu, kar nje bliuó matere u kuhinji, potegnila nase velik lonác vrjelega beverona, ki se je kuhu za živino. Malo ponesrečenko so pejali hitro u čedadski špitalu an se bo muoralu zdraviti mjesac dni.

REZIJA

SMRTNA KOSA

Po kratki bolezní je umri naš vaščan Letič Alojz, oče našega župana, star komaj 68 let. Pogreba se je udeležilo zelo mnogo ljudi, saj je bil pokojnik poznan daleč naokrog kot pošten an delaven mož. Svojecem pokojnega izrekamo naše globoko sožalje!

DREKA

Za zbuojsanje našega mlekarstva

Pred kratkim so imjeli usi zadružniki dreških mlekarov konsėj u Pačuhu. Na ta konsėj so paršli tudi nekatjeri zastopniki Zadružne zveze videmske pokrajine (Associazione Cooperative della Provincia di Udine). Ker so domačini povjeđ, de bi potu aboval mlekarstvo, so zastopniki iz Vidma objubil, de se boju interesiral za ušafat pomuoó od governa za gradnjo nove mlekarne. U to novo mlekarstvo naj bi se spravjalo use mljeko, ki se pardjela u dreških vaseh. Mljeko bi muoralu spejljati skupaj s teleferikami, ki naj bi jih

U slovuó našim emigrantom

Oh, zđaj gremó, oh zđaj gremó, nazaj spet pridemo...

Takuó puóžete u telih dneih, kar odhajate u juški svjet an pozdravjate svoje domače, znance an parjatelje. Tud naša želja je tista, de se spet povarnete zdravi an kontent' pod svojo domačo strjeho. Dougi an čarni boju dnevi, kar boste djelali u nagobarnih minjerah u Belgiji, ali se maltrali od jutra do tardne noči par kmetih u Švici, ali u fabrikah u Franciji. Posjerode bo huđuó, a ne obupajte. Čeglih boste deléó od duoma, vaši dragi vas boju spremljali u duhu ves ta čas an se veselil vašega skorajšnjega povratka. Vaše žené boju od sadá naprej daržale pokonc use štjeri vogale par hiši, parjele boju še buj tarduó za djelo an vam parpravile gorko ognjišče, kar se boste povarnili na zimo damú. Vaši otroci boju sadá buj obogali an se boju buj pridno učil, de boju nardil tjeđ veseje kar pride damú. Tud »Matajura« bo mislu na vas; parnašu vam bo nimar use novice, ki se godijo doma an vam ulivu trošta za buj lahko prenašat težave na juškem.

Zatuó ne hodite od duoma s souznimi očmi, dvignite glavo, zauriskajte an zapuajte vesjeđo »nazaj spet pridemo...«

Bodite pravidni par djelu, skarbite za uše zdravje, ne dajte se zapejat u slabe družbe an na zimo na vesjeđo svideenje. Tuó parporočajo an želijo usi svoji an parjatelj emigrantu, ki odhajajo u tjeđih dneih s trebuhom za kruhom na juško zemljo.

SV. LENART SLOVENOV

POROCILI SO SE

U ljetošnjem predpustu si je veđ mladih src za nimar objubilo zvestobo pred oltarjem. Samo u sobotu 19. februarja so bile kar tri poroke u našem kamunu. Poročila se je 27 ljetna Elena Tomazetić iz Koziče s Kjabaj Pavlom iz Dolenjenga; Manjan Irena iz Pikona z Leonardi Aldom iz Skrutovega; Stefanija Bevilacqua iz Ošnjega z Del Piero Eduilio iz Vidma. Vsem novoporočencem želimo puno sreče an veseja u njihovem skupnem živenu.

GORENJA MJERSA. Naša vaščanka Kjabaj Elia je položila u zibjelo 'dno luštno čedico. Materi an novorojenki želimo use narbuojsje.

GRMEK

SLINAUKA U NAŠEM KAMUNU

Našemu vaščanu Rukin Jožefu so zbuojsje za slinauko dvje kravi. Usa vas je zlo u skarbjeđ, de se bo boljzen razširila u druge hljeve. Zatuó naj boju usi 'dno previdni an naj dižinfetirajo hljeve prej ku bo prepoznó.

OJCETA

U našem kamunu smo imjel 19. an 20. februarja dvje ojceta. Oženu se je Kanallac Dario, star 21 ljet z 19 ljetno Feletič Leo; 25 ljetni Bepič Florjančić z Dugar Elio iz Gorenjega Verbija. Usem želimo puno sreče na novi življenski poti.

TAVORJANA

Zavoj influence an polmonite umrlo pet ljudi

Ne vjemo, de je še u kajšnjem kraju naše dažele pobrala influenza an polmonita tarkaj ljudi, ku u Mažerolah. U zadnjem času jih je umrlo kar pet zavoj tjeđ boljezní: Cenčić Alojz, Sturmić Alojz, Kadolino Jožef, Makorić Albert an otrok — sin Spelata Jožefa.

De bi ti ljudje imjeli preca mjedihovo pomuoó par rokáh, morebit ne bi umrli usi. Medicína je donás že tarkaj napredovala, de malokatjeri umrje zavoj influence an polmonite, de gre u špitalu u pravem času. Zatuó opozarjamo ljudi, de de boljzen še njé se ustavila, ker kot se vidi je bila epidemija, naj zaprosijo oblasti za potrebne zdravniške ukrepe.

PEDROZA. Po dougi an mučni boljezni je umria u čedadskem špitalu naša vaščanka Belgij Antonija, stara 70 ljet. Družini renke Antonije izrekamo naše sožalje.

ČENTA

NOU VOZNI RED TRAMVAJA VIDEM-ČENTA

S 1. marcem je stopu u veljavo tale vozni red tranvajske linije Videm-Centa: Odhodi iz Vidma: ob 6,15; 7,10; 8,15; 10,00; 11,20; 12,15; 12,25; 12,45; 13,25; 14,30; 16,00; 17,30; 18,00; 18,35; 19,40; 20,45; 23,35.

Ob djelaunskih ob 12,15 an 18,00 uri uózi autobus iz Piazza Primo Maggio. Uóznja ob 23,35 je samo ob nedeljah. Ob djelaunskih ob 12,45 uri uózi samo tu Taržizna an tuó od 1. otuberja do 31. maja.

Prihodi u Videm: ob 7,00; 7,40; 8,05; 8,43; 9,05; 10,50; 12,10; 13,15; 14,15; 15,20; 16,50; 18,20; 19,25; 20,30; 21,35; 1,15 uri.

Ob djelaunskih ob 8,43 an 14,15 uri uózi autobus z odhodom iz Piazza Primo Maggio. Uóznja ob 1,15 uri je samo ob nedeljah.

GORJANI

KONSEJ PROVINCJAL APROVOU PRIKLJUČITEU BREGA H BRDU

Uprašanje priključiteu vasi Brega h brdskemu kamunu te se zaulačevalo veđ ljet. Brježenji so nardili domando žeđ od kadá san, a uidske autoritadi so mjele kak škropou ta na tuó: so kudale, k' smo mi, vero mi, tuó podpihovali an lanske ljetu so domando tjeđ božih judi odložil za nedoločen čas. Ljetos ne paršlá spek na dan domando od Brježene an jušto pretekli tjeđan e jo konsėj provincjal aprovoú. Takoviš dougojjetne sanje Brježene so paršle uresničene. Breg u de pasati pod brdski kumun.

Breg to njé na velika uas. Use skup na má 38 famej, k' no štejejo 167 ljudi. Use te fameje no čekarajo »po naše« an takoviš to njé majedne marveje, k' no

SOVODNJE

SLABE CJESTE

U zadnjem času je zapadlo par naš večkrate precej snega. Sadá, ku greje goroko sonce, je snjeđ iz cješt že se staju, a pokazale so se velike jame, de je težkuó uóziti po takuó razrutih cještah. U tjelem času uózijo naši ljudje darvá na targ an autobusi uózijo usak dan, zatuó bi se muorale cješte prej ku se more spraviti u red. Tud turisti boju začel na pomlad hodit u naše kraje an de boju videli slabe cješte, se ne povarnete veđ an še drugim boju odsvetovali, de bi šil u tajšne kraje, kjer zastane kolo u jamah.

TELEFON U MASERAH, TRCMUNU, CEPLATIŠCAH AN MATAJURJU

Pretekli tjeđan so začeli z napeljavo telefona u Trčmunu, Mašerah, Ceplatišcah an Matajuru. Čez par dni boju djela nareta an ljudje boju mogli se posluževat telefona. Stroške za napeljavo bo krila država. S tjem, de so dobile te vasi, ki so bile nimar narbuju zapuščene, bo ostalo u Nediški dolini le malo krajeu brez telefonske zveze.

GRADNJA CJESTE MASERA-CEPLATIŠCE

Čeglih venépart neših ljudi iz Mašer njeso bliuó zadovoljni, de bi se zgradila cješta, ki bi vezala njih vas z dolino skuož Ceplatišče, so djela pretekli tjeđan začeli usednó. Mašerčani, kot smo že pisali, so tjeđ, de bi nova cješta pejala skuož Jeronišče, ker bi bila buj kratka an usa nauzdel. Pa naj bo takuó zaenkrat, morebit, de boju oblasti dale soude za zgradit tud cješto skuož Jeronišče.

Zaenkrat boju zgradili le en kos cješte Mašera-Ceplatišče, ker je bilo dodeljenega le malo soudu, troštamo se pa, de bo boju dal tud ostalo za parpejat djelo do konca.

TAVORJANA

Zavoj influence an polmonite umrlo pet ljudi

Ne vjemo, de je še u kajšnjem kraju naše dažele pobrala influenza an polmonita tarkaj ljudi, ku u Mažerolah. U zadnjem času jih je umrlo kar pet zavoj tjeđ boljezní: Cenčić Alojz, Sturmić Alojz, Kadolino Jožef, Makorić Albert an otrok — sin Spelata Jožefa.

De bi ti ljudje imjeli preca mjedihovo pomuoó par rokáh, morebit ne bi umrli usi. Medicína je donás že tarkaj napredovala, de malokatjeri umrje zavoj influence an polmonite, de gre u špitalu u pravem času. Zatuó opozarjamo ljudi, de de boljzen še njé se ustavila, ker kot se vidi je bila epidemija, naj zaprosijo oblasti za potrebne zdravniške ukrepe.

PEDROZA. Po dougi an mučni boljezni je umria u čedadskem špitalu naša vaščanka Belgij Antonija, stara 70 ljet. Družini renke Antonije izrekamo naše sožalje.

ČENTA

NOU VOZNI RED TRAMVAJA VIDEM-ČENTA

S 1. marcem je stopu u veljavo tale vozni red tranvajske linije Videm-Centa: Odhodi iz Vidma: ob 6,15; 7,10; 8,15; 10,00; 11,20; 12,15; 12,25; 12,45; 13,25; 14,30; 16,00; 17,30; 18,00; 18,35; 19,40; 20,45; 23,35.

Ob djelaunskih ob 12,15 an 18,00 uri uózi autobus iz Piazza Primo Maggio. Uóznja ob 23,35 je samo ob nedeljah. Ob djelaunskih ob 12,45 uri uózi samo tu Taržizna an tuó od 1. otuberja do 31. maja.

Prihodi u Videm: ob 7,00; 7,40; 8,05; 8,43; 9,05; 10,50; 12,10; 13,15; 14,15; 15,20; 16,50; 18,20; 19,25; 20,30; 21,35; 1,15 uri.

Ob djelaunskih ob 8,43 an 14,15 uri uózi autobus z odhodom iz Piazza Primo Maggio. Uóznja ob 1,15 uri je samo ob nedeljah.

GORJANI

KONSEJ PROVINCJAL APROVOU PRIKLJUČITEU BREGA H BRDU

Uprašanje priključiteu vasi Brega h brdskemu kamunu te se zaulačevalo veđ ljet. Brježenji so nardili domando žeđ od kadá san, a uidske autoritadi so mjele kak škropou ta na tuó: so kudale, k' smo mi, vero mi, tuó podpihovali an lanske ljetu so domando tjeđ božih judi odložil za nedoločen čas. Ljetos ne paršlá spek na dan domando od Brježene an jušto pretekli tjeđan e jo konsėj provincjal aprovoú. Takoviš dougojjetne sanje Brježene so paršle uresničene. Breg u de pasati pod brdski kumun.

Breg to njé na velika uas. Use skup na má 38 famej, k' no štejejo 167 ljudi. Use te fameje no čekarajo »po naše« an takoviš to njé majedne marveje, k' no

ke an takuó naprej.

